

Hersentumor – Hersenmetastase(n)

Gebruik van dexamethason

Wat is dexamethason en wat doet het?

Uw arts/verpleegkundig specialist schrijft het medicijn dexamethason voor vanwege vochtophoping (=oedeem) in de hersenen. Hersenoedeem is een zwelling van het hersenweefsel. Hierdoor wordt de druk binnen uw schedel groter. Hersenoedeem kan ontstaan door verschillende oorzaken:

- Het tumorweefsel kan het hersenweefsel prikkelen en oedeem veroorzaken.
- Hersenoedeem kan optreden als gevolg van de operatie.
- Radiotherapie (bestraling) kan hersenoedeem geven.

Door dit hersenoedeem neemt de druk op het hersenweefsel toe en kunt u klachten krijgen, zoals uitval van gevoel of kracht in arm of been, problemen met spreken, wazig zien, hoofdpijn en misselijkheid. Dexamethason drijft het vocht af, waardoor de klachten verminderen. Dexamethason is een hormoon. Uw lichaam maakt dit hormoon zelf ook in de bijnieren, maar dit is helaas te weinig om het hersenoedeem te laten verminderen. Daarom krijgt u dexamethason tabletten. Wanneer u al enige tijd dexamethason gebruikt, heeft u soms bij de operatie of bestraling een nog hogere dosering nodig.

Wanneer wordt er gestart met dexamethason?

Meestal start de arts/verpleegkundig specialist dexamethason als er sprake is van uitvalsverschijnselen en hersenoedeem. Soms wordt dit pas kort vóór de operatie of bestraling gestart. Na de operatie of bestraling wordt getracht dit weer af te bouwen. Vaak is een lage dosering dexamethason voldoende om de klachten af te laten nemen.

De werking begint binnen enkele uren na inname van het eerste tablet en bereikt zijn maximum na enkele uren tot enkele dagen. De werking houdt langdurig aan.

Wat is belangrijk in het gebruik van dexamethason?

Houdt u aan de voorschriften van de arts/verpleegkundig specialist en de voorgeschreven dosering dexamethason. Dexamethason kan eenmaal daags worden ingenomen. Stop nooit plotseling met het gebruik van dexamethason. Dit kan een toename van het hersenoedeem tot gevolg hebben en ook leiden tot een tekort aan lichaamseigen hormoon.

Afbouwen van de dexamethason gaat **altijd** in overleg met de arts/verpleegkundig specialist. Dexamethason kan de werking van andere geneesmiddelen beïnvloeden en omgekeerd. Vraag bij uw apotheek om een geneesmiddelenpaspoort, dan heeft u bij bezoek aan huisarts of (verpleegkundig) specialist alle gegevens over uw geneesmiddelengebruik overzichtelijk bij de hand.

Gebruik tijdens de periode dat u dexamethason gebruikt anticonceptie. Dexamethason is mogelijk schadelijk voor het ongeboren kind.

Wat zijn mogelijke bijwerkingen?

Dexamethason heeft een aantal bijwerkingen. Niet iedereen heeft evenveel last van deze bijwerkingen. De kans op bijwerkingen is groter als u het middel lang gebruikt (weken) en naarmate de dosering hoger is.

Maagklachten

Bij eventuele maagklachten (zuurbranden of pijn in de maagstreek) tijdens het gebruik van dexamethason is het zinvol om te starten met een maagbeschermer (bijvoorbeeld pantoprazol of esomeprazol).

Hoge bloedsuikers (veel plassen en drinken)

Dexamethason kan hoge suikers geven in het bloed. Soms merkt u dat aan veel dorst en veel plassen. De suikers in het bloed kunnen soms echter levensgevaarlijk hoog worden zonder dat u dat merkt. Daarom is het bij het starten van dexamethason meestal noodzakelijk het suikergehalte in het bloed 1 keer per week te laten controleren in overleg met uw huisarts. Dit kan met een vingerprik. Als het suikergehalte normaal blijft kan dit na 6 weken worden gestopt. Als u bekend bent met suikerziekte moet u het gebruik van dexamethason melden aan uw behandelaar hiervan. Mogelijk moet de behandeling dan worden aangepast.

Vocht vasthouden (dikke enkels)

Sommige mensen houden vocht vast. Dit is meestal zichtbaar bij de enkels en voeten, maar soms ook aan de handen. Je kan dan een putje drukken in de huid welke enige tijd zichtbaar blijft. Een paar nuttige tips: leg de benen hoog bij rusten of zitten (liefst hoger dan het niveau van de borstkas). Indien mogelijk is wandelen ook goed. De spieren pompen zo het vocht weg. Tijdens slapen kan het zinvol zijn om het voeteneinde van het matras net iets hoger te brengen, bijvoorbeeld door er een kussen onder te leggen. Soms kunnen mensen ook heel veel vocht vasthouden. Dan kan het zinvol zijn om de benen te zwachtelen en steunkousen aan te meten. Plastabletten kunnen in sommige gevallen helpen. Overleg dit met uw arts/verpleegkundig specialist.

Slapeloosheid

Dexamethason kan slapeloosheid geven. Het is zinvol om de dagdosis in een keer 's morgens in te nemen. Uw huisarts kan eventueel tijdelijk een slaapmiddel voorschrijven.

Botontkalking/broze botten

Bij het langdurig gebruik (>3 weken) van een hogere dosis dexamethason (>2,25mg/dag) kan botontkalking optreden. Probeer in elk geval zoveel mogelijk te blijven bewegen om dit zoveel mogelijk te voorkomen. Overleg met uw arts/verpleegkundig specialist over preventieve medicatie, zoals kalk en vitamine D.

Ontstekingen/infecties

Dexamethason remt het immuunsysteem. Hierdoor kunnen (zeldzame) ontstekingen en/of infecties ontstaan. Een schimmelinfectie (met candida) in de mondholte komt regelmatig voor. Dit uit zich als wit beslag op de slijmvliezen. Als de slokdarm ook ontstoken is, dan kan deze schimmelinfectie ook hevige pijn geven bij slikken. Deze infectie is over het algemeen goed te behandelen met een orale gel (miconazol of nystatine). Ook kunnen zeldzame en ernstige longinfecties ontstaan. Hiervoor is het soms nodig preventief antibiotica te slikken. Overleg hierover met uw behandelend arts/verpleegkundig specialist

Blaauwe plekken en dunne huid

Bij langer gebruik wordt de huid vaak dunner, waardoor u sneller blauwe plekken heeft en streepvormige littekens (striae). Zorg ervoor dat u zich zo weinig mogelijk stoot. Ook puistjes kunnen voorkomen tijdens het gebruik van dexamethason. In uitzonderlijke gevallen is hiervoor een behandeling met antibiotica noodzakelijk. Enige maanden na het stoppen met de behandeling heeft de huid meestal weer zijn normale dikte terug. De littekens verdwijnen niet meer.

Verwardheid (opgewekt en ontremd)

Dexamethason kan psychiatrische beelden veroorzaken. Meestal treedt dit op binnen enkele weken na de start of het verhogen van dexamethason. Een hersentumor zelf kan ook psychiatrische beelden veroorzaken. Het onderscheid is dus niet altijd makkelijk. Door dexamethason zijn mensen echter vaak opgewekt, druk en ongeremd, maar ook snel geïrriteerd, chaotisch en rusteloos. Soms komt agressie voor. Bij voorkeur wordt dan de dexamethason verlaagd. Overleg bij dergelijke beelden in elk geval met uw behandelend arts/verpleegkundig specialist.

Zwaarder worden en een andere vetverdeling

Dit komt door een andere opbouw en afbraak van vet, meer (ontembare) eetlust en vasthouden van vocht. Vet gaat vooral zitten op de buik, op de bovenkant van de rug en in het gelaat. Het is vaak nodig uw eetgewoontes aan te passen om uw gewicht op peil te houden. De gewichtstoename verdwijnt weer in maanden tijd als u stopt met dexamethason.

Hoe verloopt het afbouwen van dexamethason?

Na een biopsie van hersenweefsel, gaat u meestal door met het gebruik van dexamethason. Als (een deel van) de tumor is verwijderd, gaat u de dexamethason afbouwen. De verpleegkundige geeft u een afbouwschema mee. Soms ontstaan er klachten tijdens of na het afbouwen.

Bijvoorbeeld:

- Uw eerdere klachten komen weer terug.
- U krijgt meer hoofdpijn.
- U wordt misselijk.
- U wordt trager en slaperiger.
- U hebt een grieperig gevoel.
- U hebt spier- en gewrichtsklachten.

Vaak is de dexamethason dan te snel afgebouwd. Neemt u bij deze klachten contact op met de arts/verpleegkundig specialist.

Colofon: Deze folder is tot stand gekomen in samenwerking met Catharina Ziekenhuis Eindhoven, Instituut Verbeeten en Elisabeth- TweeSteden Ziekenhuis.

Belangrijke telefoonnummers ETZ

(Elisabeth- TweeSteden Ziekenhuis): (013) 221 00 00

Neurocentrum
Polikliniek Neurochirurgie: (013) 221 03 00

Polikliniek Neurologie: (013) 221 01 40